

ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГІВ УКРАЇНИ. НА ШЛЯХУ ВІД НАУКОВИХ ТОВАРИСТВ ДО ЛІКАРСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Короленко В.В.

Департамент охорони здоров'я Київської облдержадміністрації

Ключові слова: об'єднання дерматовенерологів, Українська асоціація лікарів-дерматовенерологів і косметологів, Європейська академія дерматології і венерології, лікарське самоврядування.

Перша інтеграція українських лікарів-дерматологів у Київське сифілідологічне та дерматологічне товариство відбулася з ініціативи завідувача кафедри на шкірних та сифілітичних хвороб київського Університету святого Володимира професора С.П.Томашевського. Статут товариства був розроблений ще у 1888 році, проте з ряду причин втілити ідею у життя не вдалося. Врешті, було складено клопотання до Ради київського Університету святого Володимира, підписане 22 професорами та 4 приват-доцентами медичного факультету, 6 військовими лікарями, 4 лікарями цивільного відомства і 3 вільно практикуючими лікарями м.Києва, яке Радою було задоволено. У день першого урочистого засідання товариства 21 травня 1900 р. С.П.Томашевський, обраний головою, виголосив промову, звернену до членів товариства "О мотивах учредження и ближайших задачах деятельности Киевского сифилидологического и дерматологического общества", в якій закликав до проведення заходів з профілактики венеричних захворювань, підвищення рівня наукових досліджень в галузі дерматології та сифілідології. Сергій Петрович наголосив: "Наші сили не такі нікчемні і слабкі, як це могло б здатися при першому погляді". Правління товариства знаходилося на теперішній вул. Б.Хмельницького, №3. Товариство являло собою фахове об'єднання на зразок клубу. Основною формою роботи його були засідання, під час яких читалися доповіді, демонструвалися цікаві клінічні випадки. Наприклад, на засіданні 18 травня 1901 р. лікар В.Ф. Демич прочитав доповідь "Лікування хвороб шкіри у російського народу", 11 жовтня 1901 р. приват-доцент В.К. Боровський продемонстрував двох хворих з сифілітичного відділення військового госпіталю, які страждали на нейросифіліс [1].

Після смерті професора С.П. Томашевського у 1916 році діяльність товариства було перервано соціальними катаклізмами. Громадянська війна, національно-визвольні змагання призвели до руйнування усталеного укладу життя лікарів. Лише починаючи з 1923 року почали створюватися обласні товариства дерматовенерологів. А в 1938 році на Першому з'їзді дерматовенерологів України з ініціативи завідувача кафедри шкірних та венеричних хвороб Київського медичного інституту професора О.М. Тижненка було сформовано Українське наукове

товариство дерматовенерологів, головою якого О.М.Тижненко був до початку Великої Вітчизняної війни [2].

Під час Першого з'їзду було відзначено, що за період з 1918 по 1938 р. майже повністю зникли м'який шанкер і четверта венерична хвороба, різко зменшилася захворюваність сифілісом і гонореєю. Майже повністю ліквідована захворюваність коростою й різко скоротилася захворюваність дерматомікозами. Істотно активізувалася науково-дослідна робота на кафедрах 9 медичних інститутів, 4 інститутів удосконалення лікарів і в 2 дерматовенерологічних інститутах. Надзвичайно зросла мережа дерматовенерологічних установ.

Велика Вітчизняна війна перервала діяльність Українського наукового товариства дерматовенерологів. Після закінчення війни його очолив професор А.М.Кричевський, згодом – М.М.Коваль, І.Б.Вейнеров, І.І.Потоцький, А.І.Пятикоп, І.І.Мавров, Б.Т.Глухенький. Діяльність товариства була спрямована переважно на розвиток теоретичної основи для організації надання дерматовенерологічної допомоги населенню, організацію відповідних наукових заходів [2].

В пострадянський період (після здобуття Україною незалежності у 1991 році) було констатовано, що лікарі дерматовенерологи недостатньо захищені соціально. Існуюча система дерматовенерологічної допомоги населенню не стимулювала інтересу лікарів до наукових досліджень, до впровадження в практику новітніх методів діагностики й лікування. Існувала кризова ситуація з епідемічним розвитком захворюваності на венеричні захворювання, в першу чергу на сифіліс. У зв'язку із цим назріло питання про організацію асоціації дерматовенерологів України, як у багатьох розвинених країнах [2].

Створення асоціації, розробка та затвердження її статуту зайняли досить тривалий час. Українська асоціація лікарів-дерматовенерологів і косметологів (УАЛДВК) була створена згідно з рішенням VII з'їзду дерматовенерологів України, що відбувся у вересні 1999 року. Асоціація як всеукраїнська громадська організація зареєстрована Міністерством юстиції 18 жовтня 2000 року (свідоцтво № 1509) і діє у відповідності з Конституцією України, чинним законодавством та Статутом, який затверджено Установчою конференцією УАЛДВК 20 квітня 2000 року. Президентом Асоціації було обрано члена-кореспондента АПН України, професора В.Г. Коляденка.

Ця організація ознаменувала собою закономірний етап інтегративних процесів у вітчизняній дерматовенерології з метою сприяння професійній діяльності лікарів, розвитку фундаментальної та прикладної дерматовенерології і косметології, захисту законних інтересів своїх членів. В червні 2001 р. вийшов перший номер нового фахового журналу Асоціації “Український журнал дерматології, венерології, косметології”.

Наслідком організованої роботи стало, зокрема, затвердження Міністерством охорони здоров'я України “Клінічних протоколів надання медичної допомоги хворим на дерматовенерологічні захворювання” (наказ від 08.05.2009 № 312). Стандартизація надання дерматовенерологічної допомоги стала одним з вагомих чинників стабілізації ситуації із захворюваністю на інфекції, що передаються статевим шляхом, які законодавчо віднесені до соціально-небезпечних захворювань.

Створення Асоціації за сучасними європейськими та загальносвітовими стандартами сприяло активізації розвитку міжнародних зв'язків. Зокрема, УАЛДВК отримала можливість організувати свій власний виїзний симпозіум у рамках Європейського конгресу дерматовенерологів. Значно зросло представництво українських лікарів-дерматовенерологів на конгресах Європейської Академії дерматології і венерології.

З 2010 року УАЛДВК очолює Заслужений лікар України, професор В.І. Степаненко. З його ініціативи зроблено ряд важливих кроків як по вшануванню заслуг корифеїв галузі, так і по стимулюванню молодих лікарів. Зокрема, запроваджено преміювання членів УАЛДВК – молодих науковців та практиків-дерматовенерологів у формі участі у науково-практичних заходах – міжнародних наукових конференціях, конгресах, з'їздах та стажуванні за кордоном.

У недалекому майбутньому Асоціація повинна взяти на себе ряд функцій з фахового лікарського самоврядування: атестацію лікарів-дерматовенерологів, ліцензування дерматовенерологічних установ і приватно практикуючих дерматовенерологів, як це має місце в усьому цивілізованому світі [3].

Лікарське самоврядування має на сьогодні солідну міжнародну правову базу. Так, ще 17-та Всесвітня асамблея охорони здоров'я у 1967 р. прийняла “Дванадцять принципів організації охорони здоров'я для будь-якої національної системи охорони здоров'я” із доповненнями 35-ї Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я (Венеція, 1983), серед яких перший — “Умови лікарської діяльності в будь-якій системі охорони здоров'я повинні визначатися за участі представників організації лікарів”. На 39-й Всесвітній асамблеї охорони здоров'я (Мадрид, 1987) прийнято Мадридську декларацію про професійну лікарську автономію і самоврядування, у якій затверджено необхідність самоврядування медичної професії (професійної незалежності лікаря) та сформульовано основні принципи самоврядування, спрямовані на захист прав медичних працівників та якнайширше задоволення потреб пацієнтів. На 59-й Всесвітній асамблеї охорони здоров'я (Сеул, 2008) прийнято Сеульську декларацію “Про професійну лікарську автономію і клінічну незалежність”, яка повторно підтвердила “важливість професійної лікарської автономії і незалежності у прийнятті клінічних рішень, які повинні бути збереженими не лише як істотний компонент високоякіс-

ної медичної допомоги і тому вигідної для пацієнта, але й як істотний принцип лікарського професіоналізму”.

Як наслідок, в більшості країн Європи, Північної та Південної Америки, Південної та Східної Азії, значній частині країн Африки законодавчо унормовано передачу від держави лікарському самоврядуванню регуляторних функцій в управлінні системою охорони здоров'я та відповідно окреслено організаційні засади професійної діяльності лікарів [5,6].

Прийняття законодавчої та нормативно-правової бази про лікарське самоврядування дозволить зробити якісний крок до світового співтовариства. Безперечно, надання регуляторних функцій можливе лише одній організації лікарського самоврядування з певного фаху, це стосується і вітчизняної дерматовенерології, адже останніми роками на теренах України з'явилося кілька нових фахових об'єднань – Українська академія дерматовенерології, Євро-Азіатська асоціація дерматовенерологів, Всеукраїнська асоціація керівників дерматовенерологічних закладів тощо, поява яких відображає, скоріше, певні відцентрові тенденції їх засновників. Існує ряд точок зору щодо визначення пріоритету єдиного “легітимного” об'єднання, проте всі вони зводяться до одного: остаточне рішення за фаховою громадськістю, за максимальною представленістю її представників та, відповідно, їх інтересів в даному об'єднанні [4,5]. В будь-якому разі, необхідне прийняття ряду законодавчих актів, на основі яких стане можлива структурна і системна побудова в Україні нової охорони здоров'я з урахуванням інтересів лікарської громадськості.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойчак М.П. *Киевский военный госпиталь в XVIII – XIX. Становление и развитие военной медицины в Украине / Бойчак М.П. – К., “Пресса Украины”:* 2006. – 720 с.
2. Глухенький Б. Т. *История общества дерматовенерологов Украины / Глухенький Б. Т. // Украинский журнал дерматологии, венерологии, косметологии. – 2001. – №1. – С. 7-13.*
3. Короленко В.В. *Проблеми державного управління дерматовенерологічною службою у процесі реформування вітчизняної системи охорони здоров'я / В.В. Короленко, В.І. Степаненко, О.І. Хара, Р.М. Ісаєнко, О.І. Ременник, Т.П. Авраменко, К.І. Петрова, О.П. Волосовець, В.В. Лазоришинець / Український журнал дерматології, венерології, косметології. – 2013. – №1. – С. 9-24.*
4. Лазоришинець В.В. *Лікарські асоціації – реальна влада в медицині? / Лазоришинець В.В. [Електронний ресурс] // Ваше здоров'я. – Режим доступу: <http://www.vz.kiev.ua/likarski-asociaci%D1%97-realna-vlada-v-medicini>.*
5. Скрипник О. *Лікарі об'єднуються. Для чого? / Скрипник О. [Електронний ресурс] // “Дзеркало тижня. Україна” №8, 1 березня 2013. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/HEALTH/likari-ob-yednuyuysya-dlya-chogo-_html*
6. Степаненко В.І. *Структура організації надання дерматологічної та венерологічної допомоги у провідних країнах світу в аспекті перспектив реформування дерматовенерологічної служби в Україні / В.І. Степаненко, В.В. Короленко // Український журнал дерматології, венерології, косметології. – 2012. – №1. – С. 10-18.*

Рецензент: д.мед.н., професор В.І. Степаненко

**ОБЩЕСТВЕННЫЕ ОБЪЕДИНЕНИЯ
ДЕРМАТОВЕНЕРОЛОГОВ УКРАИНЫ.
НА ПУТИ ОТ НАУЧНЫХ ОБЩЕСТВ
К ВРАЧЕБНОМУ САМОУПРАВЛЕНИЮ**

Короленко В.В.

*Департамент здравоохранения
Киевской облгосадминистрации*

Резюме. В статье рассмотрены основные этапы интеграционных процессов в украинской дерматовенерологии, отражающие становление профессионального объединения врачей-дерматовенерологов и косметологов, а также перспективы приобретения им регуляторных функций врачебного самоуправления.

Ключевые слова: объединения дерматовенерологов, Украинская ассоциация врачей-дерматовенерологов и косметологов, Европейская академия дерматологии и венерологии, врачебное самоуправление.

**PUBLIC ASSOCIATIONS
OF DERMATOVENEROLOGISTS IN UKRAINE.
ON THE WAY FROM SCIENTIFIC SOCIETIES
TO MEDICAL SELF-GOVERNMENT**

V. Korolenko

*Department of Health, Kyiv Regional State
Administration*

Summary. The article describes the main stages of the integration processes in the Ukrainian dermatovenereology, reflecting the formation of a professional association of Dermatovenereologists and Cosmetologists, as well as prospects for the acquisition of the regulatory functions of the medical authorities.

Key words: associations of Dermatovenereologists, Ukrainian association of Dermatovenereologists and Cosmetologists, European Academy of Dermatology and Venereology, medical self-government.